

OKUL YÖNETİCİLERİNİN DERS DIŞI ETKİNLİKLERE YAKLAŞIMLARI

Suat KARAKÜÇÜK *

ÖZET

Araştırma; okullardaki eğitim-öğretimin ayrılmaz bir parçası, tamamlayıcısı olarak kabul edilen ve öğrencilerin ders dışı zamanlarda yaptıkları spor, resim, müzik, tiyatro gibi etkinliklerin organizasyon ve uygulamalarına karşı okul yöneticilerinin yaklaşımlarını belirlemeye yöneliktir. Bu amaçla; Ankara ilindeki ilk ve ortaöğretim kurumlarında görev yapan 489 okul yöneticisi (müdür ve müdür yardımcıları) araştırma grubu olarak değerlendirildi. Veriler anket yoluyla elde edildi. Değerler SPSS istatistik paket programında sonuçlandırıldı ve yorumlandı. Araştırma bulguları; okul yöneticilerinin ders dışı etkinliklerin okulda yaygınlaşmasını istediklerini, akademik başarıyı artırdığını, kahvehane gibi yerlere gitmenin engellendiğini; ayrıca bu tür faaliyetlerde en fazla beden eğitimi öğretmenlerinden yararlanılmak istendiğini, yönlendirmenin de beden eğitimi öğretmenleri tarafından öncelikle yapılması gerektiğini ortaya koymaktadır. Ders dışı etkinlikleri engelleyen en önemli faktör olarak da velilerin güçlük çıkarması şeklinde belirlenmiştir.

Anahtar kelimeler: Okul, okul yöneticileri, ders dışı etkinlik.

APPROACHES OF SCHOOL ADMINISTRATORS ABOUT EXTRAMURAL ACTIVITIES

ABSTRACT

Approaches of school administrators about extramural activities. It was accepted that extramural activities which were done free time out of school such as sport, painting, music, theatre were an important part of education and teaching. In this study to find out of approaches of school administrators about extramural organizations and applications were aimed. With this purpose total 489 school administrators (directors and assistant directors) work in primary and secondary schools in Ankara were evaluated. Data was obtained by using a questionnaire. Analysis of data was done by using SPSS package program. Results of this study showed that, school administrators wish to develop extramural activities, they believe that such activities increase the academic success and are a handicap to go harmful places. In addition administrators want to cooperate with P.E. teachers for such kind of organizations and they believe that motivation must be done by these teachers. The most important handicap front of such kind of activities is the mentality of families.

Key Words: School, school administrators, extramural activities.

---

* Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, ANKARA

GİRİŞ

Okul bir toplumda eğitimin pazarlandığı ve eğitim hizmetinin üretildiği yerdir (Başaran, 1984, s. 12). Eğitim sürecinden geçmemiş bir kimsenin kendi kendini hiç bir alanda tam olarak yetiştirme imkânı bulunmadığı ve eğitim imkânı kısıtlı toplumların kültürel, sosyal ve ekonomik kalkınmalarının tam olarak sağlanamayacağı düşünülürse, okulun önemli bir sorumluluk ve değer taşıdığı rahatlıkla görülebilir.

Eğitim her toplumda rastlanan bir faaliyet olmasına rağmen, zengin toplumlarda daha yaygın ve daha ileri düzeyde seyretmektedir. Buralarda eğitimin modern ortamlarda ve yöntemlerle formel olarak verildiği yerler ise okullar olmaktadır.

Zaman içinde fonksiyonları büyük değişikliklere uğramış okullar artık; öğrencileri bir üst öğretime veya sınavlara hazırlama aracı olarak değil, onları modern bir toplumun vatandaşları olarak kendi kapasite ve yeteneklerini en uygun şekilde değerlendirmek ve her öğrencinin ilgi ve yeteneklerine cevap verecek karakterde ve bütün öğrencilere hitap edecek şekilde olması beklenir (Stoke, Capelle ve Lowbeer, 1967, s. 44).

Okulun bu değişen fonksiyon süreci içerisinde ders dışı eğitim önemli bir yer tutar. Günümüzde boş zamanları değerlendirme etkinliklerine olan büyük ilgi, bu etkinliklerin eğitim potansiyelinde, fiziki ve ruhsal sağlığa, becerilere, sosyal ve toplumsal niteliklere, çalışma ve akademik verime olan olumlu katkısının gücünde toplanmaktadır. Bu güç okulların, ders dışı eğitime ağırlıklı olarak yönelmeleri gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Okullar öğrencilere bunu, boş zamanı olumlu ve etkin bir biçimde kullanabilmek ve ders dışı etkinliklerin genel eğitimi desteklemesi bakımından vermek durumundadırlar.

Okullar çoğu kez eğitimi, bilgi edinme olayı olarak görmüşlerdir. Matematik, biyoloji, fizik, kimya ve tarih gibi birçok derste sadece kavramsal içerikler benimsenmiştir (Nixon and Jewett, 1969, s. 50). Bu anlayışla genellikle Beden Eğitimi, Spor, Müzik ve Resim gibi uygulamaya yönelik, fonksiyonları ve çok çeşitliliği ile her zevke hitap edebilen dersler veya etkinlikler ders içi olduğu gibi ders dışında da ihmal edilebilmektedir.

Okullar boş zamanları etkin değerlendirebilecek ve bunu yaşam boyu sürdürebilecek alışkanlıkları kazandıracak ortamlara sahiptirler. Bir öğrencinin okulda resim öğretmeninden resim sergisini, edebiyat öğretmeninden sahne, tartışma, konferanslar gibi, toplumda kendini ifade etme ve konuşma sanatını veya tiyatro öğrenmesi, beden eğitimi öğretmeninden birçok spor branşını veya oyunları öğrenmesi, müzik öğretmeninden müzik dinlemeyi, bir enstrüman çalmayı veya şarkı söylemeyi öğrenmesi, coğrafya öğretmeninden ülkesini ve dünyayı gezip göreceği yerleri öğrenmesi, diğer bazı öğretmenleriyle de laboratuvar deneyleri, güzel yazı, grafik, koleksiyonculuk gibi, birçok uğraşıya yönelmesi mümkündür.

Burada okulun hem ders dışı etkinlikleri eğitim içine çekerek, daha etkin kullanımı, hem de öğrenciler için bilerek ve severek katılabilecekleri boş zaman etkinliklerinin öğretilmesi söz konu-

sudur. Nitekim insanlar boş zamanlarını genellikle daha önceden bildikleri ve zevkine vardıkları etkinliklerle değerlendirmek eğilimindedirler (Bucher, 1972, s. 253). Örneğin insan yüzmeyi iyi biliyorsa, boş zamanında yüzmeye gidecektir. Kanun çalmayı biliyorsa, kanun çalacaktır.

Ders dışı etkinlikler modern eğitim ortamlarında ikinci eğitim veya paralel eğitim olarak adlandırılarak, genel eğitimin ayrılmaz bir parçası olarak tanımlanmaktadır (Gladwel and Hatcher, 1989, s. 221; Stoke, Capelle and Löwbeer, 1967, s. 60).

Ders dışı etkinlikler; öğrencilerin zorunlu olarak katıldıkları ve önceden belirlenmiş müfredat içeren derslerin dışında, tamamen kendi arzu ve tercihleri istikametinde katıldıkları her türlü spor, müzik, resim, tiyatro, edebiyat gibi faaliyetleri kapsamaktadır, şeklinde tanımlanmaktadır (Karaküçük, 1999, s. 149).

Ders dışı etkinliklerle öğrencilerin sadece ders kitaplarına giren bilgilerle yaşama atılmalarını önleyecek, girişim yeteneklerini arttıracak, görüşlerini özgürce ortaya koyabilecek beceriler elde etmeleri, topluluk bilinçlerinin, sorumluluk duygularının ve liderlik yeteneklerinin gelişmesi bakımından önem taşır. Ayrıca kişinin bedensel güç ve uyumluluğunu geliştirmek, ilgi ve tutumlarını keşfetmek, estetik ve dinlendirici etkinliklere yöneltmek, en uygun kişisel ve grup yaşamlarını sağlamak ile boş zamanlarını en iyi şekilde değerlendirme alışkanlıklarını kazanmak bakımından ders dışı zamanlarda yapılan etkinliklere katılım önem taşır (Binbaşoğlu, 1991, s. 242).

Birçok Batılı veya gelişmiş ülkede olduğu gibi, Amerika Birleşik Devletleri'nde de ders dışı etkinliklere büyük önem verilmektedir. Bu tür etkinliklerle kişinin tam potansiyelini kullanabileceği bir ortam içinde, sadece kitap kurdu olmadan gerçek yaşama ayak uydurmasına yardımcı olunur. Bu ülkede ders dışı etkinliklere katılımda önemli bir kural, öğrencinin faaliyete devamı için ön şart belirli bir akademik başarının sağlanmasıdır (Bilgen, 1996, s. 556).

Çalışmanın amacını; yükseköğretim öncesi yer alan eğitim-öğretim kurumlarında görev yapan yöneticilerin (müdür ve müdür yardımcıları); öğrencilerin ders dışında kalan boş zamanlarında uğraştıkları etkinlikler hakkındaki görüşleri ve bu konuya yaklaşım düzeylerinin belirlenmesi oluşturmaktadır.

YÖNTEM

Araştırmanın çalışma evrenini Ankara İlindeki Lise ve dengi okullarda görev yapan okul yöneticileri (Müdürler ve Müdür Yardımcıları), örneklem grubunu ise random yolu ile seçilen 489 okul yöneticisi oluşturmuştur. Veriler 38 sorudan oluşan ve uygulamadan önce pilot çalışma ile geliştirilen bir anket formu ile toplanmıştır. Anketler yöneticilere bir anketör grubu ile tek tek ulaştırılmış ve anketlerin hemen cevaplandırılması sağlanmıştır. Elde edilen veriler yüzde, frekans ve seçeneklerin önem derecesine göre belirlenmesine yönelik istatistiksel işlemler ile değerlendirilmiştir.

BULGULAR

Örneklem grubunu oluşturan deneklerin 351'i (%72.2) erkek, 138'i (% 27.8) ise kadınlardan oluşmaktadır. Yaşları ağırlıklı olarak 36-45 yaş (% 61) arasında, öğretmenlik branşlarının ağırlığını ise Beden Eğitimi, Resim ve Müzik dışın-

da kalan branşlar oluşturmaktadır (% 63.0). Deneklerin 86'sını müdürler (% 17.6), 404'ünü ise Müdür Yardımcıları (% 82.4) oluşturmuşlardır. Ayrıca deneklerin toplam meslekî kıdem ortalamaları 21.1 yıl iken, son görevlerindeki kıdem ortalamaları 9.4 yıldır.

Yöneticilerin görev yaptıkları okullara göre dağılımında ise öncelikle 246 kişinin (% 50.3) liselerde, 141 kişinin (% 28.8), meslek liselerinde, 63 kişinin (% 12.9), ilköğretim okullarında, 13 kişinin (% 2.7) Anadolu Liselerinde görev yaptığı görülmektedir.

Araştırma grubuna giren okullarda uygulanan ders dışı etkinliklerin başında voleybol (% 51) gelmektedir. Bunu tiyatro ve edebiyat çalışmaları (% 49.7), halk oyunları (% 49.3), müzik çalışmaları (% 45.8), basketbol (% 43.8), resim (% 45) ve futbol (% 40.1) izlemektedir. Judo (% 3.3), badminton (% 6.3) ve el işi çalışmaları (% 15.3) ise en az uygulanan ders dışı etkinlikler olarak görülmektedir (Tablo 1).

Okul yöneticileri, okullarında ders dışı etkinliklerin yaygınlaştırılmasını büyük bir oranda (% 81.8) isterlerken, sadece okul takımlarının oluşturulmasının yeterli olduğunu savunanların oranı % 16.4'te kalmaktadır (Tablo 2).

Tablo 1: Okullarda Yapılan Ders Dışı Etkinlikler (DDE)

Etkinlikler	f	%
Atletizm	171	34.9
Basketbol	214	43.8
Voleybol	249	51.0
Hentbol	110	22.5
Badminton	31	6.3
Masa Tenisi	163	33.3
Güreş	84	17.2
Judo	16	3.3
Halk oyunları	241	49.3
Elişi becerileri	75	15.3
Müzik	224	45.8
Tiyatro ve edebiyat çal.	243	49.7
Resim	220	45.0
Gezi Etkinlikleri	177	36.2
Futbol	196	40.1
	N:489	

Tablo 2: Ders Dışı Etkinliklerin Yaygınlaştırılması

	f	%
DDE Bütün öğrencileri Kapsamalıdır	400	81.8
Sadece okulu temsil edecek takımların oluşturulması yeterlidir	80	16.4
Cevapsız	9	1.8
Toplam	489	100

Tablo 3: Hangi Tür Ders Dışı Etkinliklere Yönelik Organizasyonların Tercih Edildiği

Etkinlikler	f	%
Spor yarışma organizasyonları	289	59.1
Şenlik, şölen, festival gibi organizasyonları	126	25.8
Kararsızım	63	12.9
Cevapsız	11	2.2
Toplam	489	100

Ders dışı etkinlik türlerinin tercihlerinde yöneticiler; spor yarışma organizasyonlarının % 59.1 oranında, şenlik, şölen, festival gibi etkinliklerin ise % 25.8 oranında yapılmasını arzu ettiklerini belirterek, ders dışı etkinliklerinin yaygınlaştırılması istekleriyle bir anlamda ters düşmektedirler (Tablo 3).

Tablo 4: Öğrencilerin Ders Dışı Etkinliklere Katılmadan Hoşlandıklarını Düşünüp Düşünmemeleri.

	f	%
Evet düşünüyorum	414	84.7
Hayır düşünmüyorum	37	7.6
Bir fikrim yok	19	3.9
Cevapsız	19	3.9
Toplam	489	100

Okul yöneticilerin büyük bir çoğunluğu (% 84.7), öğrencilerin ders dışı etkinliklerden hoşlandıklarını düşünmektedirler. Bu görüşün tam tersini düşünenlerin oranı ise % 7.6'dır (Tablo 4).

Ayrıca okul yöneticileri ders dışı etkinliklere katılımın çok düşük olduğu durumlarda öğrencilerin kahvehane gibi yerlere daha fazla zaman ayracaklarını belirtirlerken (% 49.7), birbirleri arasında geçimsizlik-uyumsuzluğun da artacağını belirtmektedirler (% 31.7) (Tablo 5).

Tablo 5: Ders Dışı Etkinliklere Katılımın Çok Düşük Olduğu Veya Hiç Olmadığı Durumlarda Öğrencilerde En Fazla Hangi Durumun Gözleneceği.

	f	%
Akademik başarıda düşme olur	43	8.8
Akademik başarıda yükselme olur	17	3.5
Kahvehane gibi yerlere gidenlerin sayısı artar	243	49.7
öğrenciler arasında geçimsizlik-uyumsuzluklar artar	155	31.7
Kız-Erkek öğrenciler arasında sorunlar oluşur	11	2.2
Hiçbir şey değişmez	13	2.7
Cevapsız	7	1.4
Toplam	489	100

Buna mukabil ders dışı etkinliklere katılan öğrencilerin, sosyal ilişkilerde daha başarılı oldukları, % 79.6 gibi yüksek bir oranla kabul edilmektedir (Tablo 6).

Tablo 6: Ders Dışı Etkinliklerin Öğrenciler Üzerinde Bıraktığı Etki.

Etkinlikler	f	%
Daha enerjik ve dinamik oluyorlar	35	7.2
Daha sağlıklı oluyorlar	21	4.3
Sosyal ilişkilerde daha başarılı oluyorlar	389	79.6
Daha huysuz, yaramaz ve geçimsiz oluyorlar	8	1.6
Daha başarılı oluyorlar	10	2.0
Daha başarısız oluyorlar	2	0.4
Belirgin bir etki bırakmamaktadır	7	1.4
Cevapsız	17	3.5
Toplam	489	100

Okul yöneticileri ders dışı etkinliklere yarışmacı olarak veya yarışmacı olmadan katılan öğrencilerin akademik başarılarının olumlu ya da olumsuz etkilenmesi konusunda fazla bir fark gözlemlemektedir. Her iki grup öğrenci için de akademik başarılarının olumlu veya olumsuz etkilenmesi konusunda kararsız kalmakta ve "kısmen olumlu etkilenmektedirler" ifadesini ağırlıklı olarak kullanmaktadırlar (Tablo 7).

Tablo 7: Yarışmacı Veya Yarışmacı Olmayan Öğrencilerin Akademik Başarıları.

	Yarışmacı Öğrenciler		Yarışmacı Olmayan Öğrenciler	
	f	%	f	%
Olumlu etkilenmektedir	174	35.6	169	34.6
Kısmen olumlu etkilenmektedir	261	53.4	264	54.0
Olumsuz etkilenmektedir	44	9.0	36	7.4
Fikrim yok	4	0.8	12	2.5
Cevapsız	6	1.2	8	1.6
Toplam	489	100	489	100

Araştırma grubuna giren okul yöneticileri, öğrencilerin ders dışı etkinliklere teşvik edilmesinde öncelikle öğrencinin isteğine (% 45.0), sonra ise derslerdeki başarısına (% 15.5) bakılmasını önemli görmekteydiler (Tablo 8).

Tablo 8: Öğrencilerin Ders Dışı Etkinliklere Katılımları İçin Teşvik Koşulları

	f	%
Derslerdeki başarısı yüksek ise	76	15.5
Ailesi izin veriyorsa	37	7.6
öğrenci istekliyse	220	45.0
Fizikî ve maddî imkânlarımız yeterliyse	49	10.0
Yeterli öğretmen-lider varsa	3	0.6
Çevresel(Soyo-Kültürel) faktörler uygunsa	18	3.7
Teşvik için hiçbir şart aramam	71	14.5
Cevapsız	15	3.1
Toplam	489	100

Okul yöneticileri öğrencilerin ders dışı etkinliklere yönlendirilmesinde ise, önceliği Beden Eğitimi öğretmenlerine (% 41.3) vermekte, daha sonra ise kendilerini bu konuda görevli-sorumlu görmekteydiler (Tablo 9).

Tablo 9: Öğrencinin Ders Dışı Etkinliklere Yönlendirilmesinde Etkin Olanlar.

Etkinlikler	f	%
Okul yöneticileri	159	32.5
Veliler	10	2.0
Rehber öğretmenler	49	10.0
öğrencinin arkadaşları	21	4.3
Beden Eğitimi öğretmenleri	202	41.3
Diğer öğretmenler	31	6.3
Cevapsız	17	3.5
Toplam	489	100

Okul yöneticilerinin kendi sorumlulukları içerisinde ise, en fazla yönlendirme yapmaları (% 41.9) ve fizikî imkânları hizmete sunma (% 32.3) görevlerini yerine getirme işlevini belirttikleri görülmektedir (Tablo 10).

Tablo 10: Okulların Ders Dışı Etkinliklerde En Fazla Oynaması Gereken Rol.

	f	%
Yönlendirme	205	41.9
Fiziki İmkanları Hizmete Sokma	158	32.3
Öğretmen, Antrenör, Lider Bulma	90	18.4
Finansör Olma	15	3.1
Cevapsız	21	4.3
Toplam	489	100

Okul yöneticileri ders dışı etkinliklere karşı okuldaki öğretmenlerin % 49.1'inin öneminin farkında olduğunu belirtirlerken, % 35.2'sinin ise ders dışı etkinlikleri önemsemediklerini düşünmektedirler (Tablo 11).

Tablo 11: Öğretmenlerin Ders Dışı Etkinliklere Karşı Yaklaşımları.

	f	%
Ders Dışı Etkinliklerin öneminin farkındadırlar	240	49.1
Ders Dışı Etkinlikleri önemsiz görüyorlar	92	18.8
Ders Dışı Etkinliklerin farkında değiller	80	16.4
Ders Dışı Etkinliklere teşvik ediyorlar	46	9.4
Bir fikrim yok	17	3.5
Cevapsız	14	2.9
Toplam	489	100

Okul yöneticileri, bu tür etkinlikler için en fazla Beden Eğitimi öğretmenlerini (% 58.7) daha sonra ise Türkçe öğretmenlerini (% 13.9) değerlendirmek istemektedirler (Tablo 12).

Tablo 12: Ders Dışı Etkinliklerde Öncelikle Hangi Branş Öğretmeninden Yararlanılacağı.

	f	%
Türkçe Öğretmenleri	68	13.9
Tarih Öğretmenleri	9	1.8
Beden Eğitimi Öğretmenleri	287	58.7
Resim Öğretmenleri	27	5.5
Müzik Öğretmenleri	30	6.1
Rehberlik Öğretmenleri	39	8.0
Diğerleri	29	5.9
Toplam	489	100

Okul yöneticilerinin ders dışı etkinliklerin bazı uygulamalarındaki fiziksel imkânlarıyla ilgili görüşleri Tablo 13'de yansıtılmaktadır. Ayrıca yöneticilerin bu konudaki karşılaştıkları zorluklar ve bu zorlukların önem dereceleri Tablo 14'de görülmektedir. Buna göre "veliler güçlük çıkıyor" seçeneği birinci derecede önemli görülürken, "öğrenci mevcudunun kalabalıklığı" ve "öğrencilerin isteksizliği" son sıralarda önemli görülmektedir. Ayrıca toplam ağırlıklı ortalamalara bakıldığında da, "velilerin güçlük çıkarması" seçeneği en fazla önemsenen seçenek olarak görülmektedir (272.6 puan).

Tablo 13: Okul Yöneticilerinin Ders Dışı Etkinlik Uygulamalarına İlişkin Görüşleri

	Pekçok		Çok		Orta		Az		Hiç		Cevapsız	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Öğrenci çoğunluğunun Ders Dışı Etkinliklere katılımı için okul yöneticilerinin yönlendirmesi, teşvik etmesi fikrine katılıyor musunuz?	195	39.9	186	38.0	70	14.3	27	5.5	0.4		9	1.8
Okulu temsil eden spor, tiyatro gibi yarışma gruplarının başarısı sizce ne kadar önemlidir?	203	41.5	218	44.6	50	10.2	11	2.2	7	1.4	-	
Okulunuzun fizikî imkânlarının öğrenci çoğunluğunun ders dışı etkinliklere katılımı için yeterli midir?	15	3.1	63	12.9	163	33.3	144	29.4	96	19.6	8	1.6
Öğrencileri Ders dışı etkinliklere yönlendirecek veya çalıştırıcılık yapacak yeterli öğretmen/personele sahip misiniz?	12	2.5	52	10.6	175	35.8	220	45.0	28	5.7	2	0.4
Ders dışı etkinliklere öğrenci velilerinin yeterli katkısı bulunmakta mıdır?	10	2.0	22	4.5	110	22.5	178	36.4	166	33.9	3	0.6
Okulunuzun imkânları çevre halkının hizmetine verilmesi uygun mudur?	16	3.3	108	22.1	194	39.7	111	22.7	52	10.6	8	1.6
Çevre imkânlardan yeterince yararlanıyor musunuz?	4	0.8	16	3.3	134	27.4	188	38.4	127	26.0	20	0.4
Okullar ders dışı etkinlikler için uygun yerler midir?	18	3.7	75	15.3	215	44.0	148	30.3	14	2.9	19	3.9
Rehberlik ve danışmanlık birimlerinin ders dışı etkinliklere yönelik katkısı var mıdır?	24	4.9	81	16.6	175	35.8	127	26.0	60	12.3	22	4.5
Ders dışı etkinlikler için yeterli maddî kaynağa sahip misiniz?	4	0.8	16	3.3	97	19.8	115	23.5	239	48.9	18	3.7
Ders dışı etkinlikler öğrencinin genel eğitimine hangi düzeyde katkı sağlamaktadır?	42	8.6	188	38.4	182	37.2	46	9.4	10	2.0	21	4.3
Okunulunuzda ders dışı etkinliklerin yürütülmesinde üst yönetiminiz size ne kadar destek, teşvik sağlamaktadır?	36	7.4	102	20.9	102	20.9	108	22.1	134	27.4	7	1.4
N:489												

Tablo 14. Ders Dışı Etkinliklerin Yönetiminde Karşılaşılan Zorluklar

Seçenekler	Önem Dereceleri										Toplam Ağırlıklı Ortalama
	1		2		3		4		5		
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
Veliler Güçlük Çıkartıyor	94	19.2	76	15.5	146	29.9	63	12.9	25	5.1	272.6
Boş Zaman Yeterli Olmuyor	55	11.2	71	14.5	119	24.3	90	18.4	31	6.3	225.4
Maddi İmkanlar Yetersiz	27	5.5	56	11.4	82	16.8	110	22.5	51	10.4	175.2
Yeterli Öğretmen Lider Yok	43	8.7	39	8.0	38	7.8	56	11.3	75	15.3	134.4
Mevzuat engelliyor	44	9.0	39	8.0	25	5.1	26	5.3	38	7.3	108.2
Etkinlik yaptırarak yerlerimiz yetersiz	6	1.2	5	1.0	2	1.0	2	0.4	3	0.6	12.6
Öğrenci mevcudumuz çok kalabalık	3	0.6	3	0.6	4	0.8	1	0.2	3	0.6	8.8
Öğrenciler isteksiz	5	1.0	2	0.4	2	0.4	3	0.6	2	0.4	9.4
N: 489											

Deneklerin ders dışı etkinliklere katılan öğrencilerin katılım amaçlarına ilişkin görüşlerine göre de; öğrenciler en fazla yani birinci derecede önemli "okulda dikkat çekmek" amacı ile bu etkinliklere katılmaktadırlar. Toplam ağırlık ortalamaya göre de yine bu seçenek öne çıkmaktadır (300.8 puan). (Tablo 15).

Tablo15. Öğrencilerin Ders Dışı Etkinliklere Katılım Amaçları

Seçenekler	Önem Dereceleri										Toplam Ağırlıklı Ortalama
	1		2		3		4		5		
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
Okulda dikkat çekmek	138	28.2	66	13.5	158	32.3	20	4.1	36	7.4	300.8
Yeni Arkadaşlar Edinme	81	16.6	118	24.1	120	24.5	39	8.0	43	8.3	271.6
Kendini Kanıtlamak	49	10.0	74	15.1	93	19.0	67	13.7	66	13.5	204.0
Öğretmenlerin gözüne girmek	33	6.4	43	8.3	30	6.1	99	20.2	51	10.4	135.2
Sağlıklı ve mutlu olabilmek	35	7.1	34	7.0	14	2.9	38	7.8	35	7.2	92.8
İyi bir yarışmacı olabilmek	2	0.4	3	0.6	3	0.6	4	0.8	2	0.4	8.2
Dersleri daha iyi bir düzeye getirmek	3	0.6	1	0.2	3	0.6	4	0.8	-	-	7.2
Neşeli vakit geçirebilmek	2	0.4	1	0.2	6	1.2	2	0.4	-	-	5.4
N: 489											

TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırma grubunu oluşturan yöneticilerin, okullarında ders dışı etkinlikler olarak en fazla voleybol branşının yapıldığı görülmektedir. Voleybol açık alanlarda, çok az malzeme gerektiren ve basit kurallarıyla kolay oynanabilen zevkli bir spordur. Ayrıca tiyatro ve edebiyat çalışmalarının ikinci olarak çok rağbet edilen etkinlikler arasında olması ilgi çekicidir. Badminton gibi çok kolay oynanabilecek bir sporun ise % 6.3'lük bir oranla alt sralarda yer alması düşündürücüdür (Tablo 1).

Okul yöneticilerinin ders dışı etkinliklerin bütün öğrencilere yönelik yapılmasını % 81.8 gibi yüksek bir oranda istemelerine karşılık, bu etkinlikleri yaygınlaştırmaya yönelik uygulamalar içinde kabul edilebilecek şenlik, şölen, festival gibi etkinliklerin yaygınlaştırılmasını, yarışma ağırlıklı spor organizasyonlarına karşı tercih etmemeleri ciddi bir tezat oluşturmaktadır. Bu tezada düşmeden fikirlerini daha açık belirten denekler, sadece okul takımlarını temsil edecek öğrencilerin bu etkinliklere katılması uygundur diyerek (% 16.4), zaten ciddi bir sorunu ortaya koymaktadırlar. Bu görüş paralelinde deneklerin % 15.6'sı öğrencilerin ders dışı etkinliklerden hoşlanmadıklarını da belirtmektedirler (Tablo 2, 3, 4, 13).

Yöneticiler ders dışı etkinliklerle öğrencilerin öncelikle kahvehane gibi yerlere gitmelerinin engellendiği görüşünü % 49.7 oranında paylaşmaktadırlar. Ayrıca ders dışı etkinliklere katılmama ya da çok az katılımın olduğu durumlarda öğrenciler arasında geçimsizlik ve uyum sorunlarının arttığını (% 31.7) belirtmektedirler (Tablo 5). Ders dışı etkinliklere katılan öğrencilerde ise, sosyalleşmenin daha iyi geliştiği (% 79.6) öncelikle belirtilmektedir (Tablo 6). Denekler, ders dışı etkinliklere katılan öğrencilerin akademik başarılarının düşeceği (% 3.5), başarısız olabilecekleri, daha huysuz, yaramaz olabilecekleri (% 1.6) veya belirgin bir etki bırakmayabileceği (% 1.4) gibi, olumsuz görüşler de ileri sürmüşlerdir (Tablo 5, 6).

Yöneticiler, öğrencileri istekliyse (% 45), velileri izin vermiyorsa (% 7.6), derslerdeki başarının yüksek ise (% 15.5) veya hiç bir şart aramadan (% 14.5) ders dışı etkinliklere yönlendirilmelerinin uygun olacağını belirtmektedirler (Tablo 8). Bu yönlendirmeyi ise öncelikle beden eğitimi öğretmenlerinin (% 41.3), sonra ise kendilerinin yapmaları gerektiğini belirterek (Tablo 9, 13), okulun da bir bütün olarak öncelikle öğrencinin yönlendirilmesinde büyük rolünün bulunduğunu (% 41.9) ortaya koymaktadırlar (Tablo 10). Yöneticiler, beden eğitimi öğretmenlerinden en fazla yararlanmak istediklerini de (% 58.7) belirtmektedirler (Tablo 12).

Nitekim, beden eğitimi öğretmenleri de ders dışı etkinliklerinde öğrencilere spor yaptırmayı bir mesleki sorumluluk hissi içinde görmektedirler (Pehlivan, 1993, s. 262).

Okul yöneticileri, okullarındaki öğretmenlerin ders dışı etkinliklerinin öneminin % 58.5 oranında farkında olduklarını, ancak % 35.3 oranında önemsemediklerini düşünmektedirler (Tablo 11). Bu durum okullarda ders dışı etkinliklerin yaygınlaşmamasının önemli bir nedeni olarak kabul edilebilir.

Deneklere göre, öğrencileri ders dışı etkinliklerde çalıştıracak yeterli öğretmen-personel bulunmamaktadır. Veli katkısı azdır, çevre imkânlardan yeterince yararlanılamamaktadır, rehberlik ve danışmanlık birimlerinin katkısı çok azdır, yeterli maddî kaynak yoktur, okulların fiziki kapasiteleri yetersizdir ve üst yönetimler bu konuda orta düzeyde teşvik-destek sağlamaktadırlar (Tablo 13).

Bütün bu sorunların başında velilerin güçlük çıkarması yer almaktadır. Yöneticiler bu durumu birinci derecede önemli gösterirlerken, öğrenci mevcudunun kalabalıklığını ve öğrencilerin isteksizliğini son sıralarda belirtmişlerdir (Tablo 14).

Yapılan bir başka araştırmaya göre ise, okul yöneticilerine göre ders dışı etkinliklere engel olan faktörlerin başında salon, araç, gereç yetersizliği (% 66.6), sonra ise öğretmen ve maddî kaynak yetersizliği gelmektedir (Pehlivan, 1993, s. 264).

Okul yöneticileri, öğrencilerin ders dışı etkinliklere katılmalarındaki birinci derecede önemli amacı "okulda dikkat çekmek" olarak belirtmişlerdir. Toplam ağırlıklı ortalamaya göre de bu seçenek öne çıkmaktadır. Öğrencilerin iyi bir yarışmacı olabilmek amaçlarının ise, son sırada yer alacak şekilde önemsiz olduğu belirtilmiştir (Tablo 15).

Yöneticiler öğrencilerin bu tür faaliyetlere katılırken iyi bir yarışmacı olmak istemediklerini belirtmelerine rağmen, okul takımlarının oluşturulması, yarışmalara katılımı az da olsa istemektedirler. Bu durum ise, ders dışı etkinliklerin temel amaçlarına uyum sağlamamaktadır.

Bu araştırma sonuçlarına göre; okul yöneticilerinin az da olsa önemli sayılabilecek bir kısmı ders dışı etkinliklerin yararına inanmamaktadır. Uygulama politikalarında anlaşılmazlık söz konusudur. Öğrencilerin tamamı mı etkinliklere yönlendirilecektir; yoksa sadece okul takımlarının çalışması ve yarışmalara katılım yeterli olacak mıdır? Bu soruların cevapları muğlaktır.

Bu nedenle; ders dışı etkinliklere yönelim yöneltme ve organizasyonda önemli rol oynayan yöneticilerin çağdaş ilkeler ve anlayış içerisinde bilinçlendirilmesi; etkinliklere yaklaşımlarının daha istekli, yoğun ve yaygın politikalar oluşturmak şeklinde sağlanması önem taşımaktadır.

KAYNAKLAR

1. Nixon, E.J. and Jewett, E.A.; An Introduction to Physical Education, Seveth Edition, Toronto, 1969.
2. Bücher, A.C.; Foundations of Physical Education, The GD., Mosby Company, Saint Louis, 1972.
3. Başaran, I.E.; Eğitime Giriş, Ankara, 1984.
4. Bilgen, Ü.; "Amerika Birleşik Devletlerinde Eğitim Hakkında Araştırma", Yeni Türkiye Dergisi, Eğitim Özel Sayısı, Yıl: 2, no.: 7, 7 Ocak-Şubat 1996.
5. Binbaşıoğlu, C; Genel öğretim Bilgisi, 6. Baskı, Ankara, 1991.
6. Stoke, H.W.; Lowbeer, H.; Capelle, J.; Okul Programları Reformu ve Eğitimin Geliştirilmesi, OECD Raporu, MEB Yayınları, Ankara, 1967.
7. Karaküçük, S.; Rekreasyon: Boş Zamanları Değerlendirme, (Geliştirilmiş Üçüncü Baskı). Bağırhan Yayınevi, Ankara, 1999.
8. Pehlivan, Z.; "Ders Dışı Spor Etkinliklerinin Eğitim Programı Açısından Araştırılması", Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor II. Ulusal Sempozyumu, M.E.B., Manisa, 16-18 Aralık 1993, s. 259-269.